

**Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve Republike Slovenije**
Stegne 7
1000 Ljubljana, Slovenija
info.box@akos-rs.si

Ljubljana, 11. 4. 2022

Št. zadeva: 3827-3/2022/42

Zadeva: Pripombe in predlogi na predlog Priporočila v zvezi s skupno uporabo fizične infrastrukture

Spoštovani,

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija) je dne 10. 3. 2022 objavila predlog Priporočila v zvezi s skupno uporabo fizične infrastrukture (v nadaljevanju: Priporočilo) ter zainteresirane deležnike pozvala, da do 11. 4. 2022 v zvezi s predlogom posredujejo svoje pripombe, predloge ali dopolnitve. V družbi T – 2, d. o. o. (v nadaljevanju: T-2) pozdravljamo prizadevanja Agencije za odpravo ovir pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij in pripadajočih zmogljivosti ter spodbujanje njihove gradnje in razvoja, ki se odražajo v pripravljemem Priporočilu. Predlog Priporočila smo natančno preučili in v nadaljevanju posredujemo naše komentarje in predloge, ki bodo dodatno osvetlili obravnavano problematiko in s predlaganimi dopolnitvami Priporočila pripomogli k celovitejši ureditvi področja skupne uporabe fizične infrastrukture.

Uvodoma naj poudarimo, da predstavlja dostop do prostih zmogljivosti obstoječe fizične infrastrukture kot elementa elektronskih komunikacijskih omrežij izreden, a žal v veliki meri neizkoriščen potencial pri gradnji in razvoju elektronskih komunikacijskih omrežij. V praksi opazamo, da je zaradi ovir, ki bodo podrobneje predstavljene v nadaljevanju, za omrežnega operaterja, ki želi investirati v izgradnjo novega omrežja, pogosto bolj smotrno zgraditi novo vzporedno omrežje kot pa uporabiti obstoječo fizično infrastrukturo drugega operaterja. Postopki dogovarjanja med operaterji o skupni uporabi infrastrukture so dolgotrajni in pogosto ne pripeljejo do zelenih rezultatov. Nadalje tudi v primerih, ko do dogovora med operaterjema pride, ta ne predstavlja uravnovešenja interesov pogodbenih strank, ampak pogosto prekomerno finančno obremeni iskalca dostopa ter s tem pod vprašaj postavi ekonomsko vzdržnost same investicije v novo omrežje.

Po drugi strani želimo uvodoma izpostaviti še vidik razmerja med predhodno (ex-ante) regulacijo in simetrično regulacijo. Kot smo opozarjali že v preteklosti, gre pri t.i. asimetrični regulaciji za dodaten sloj regulacije nad t.i. simetrično regulacijo, s katerim se zagotovi, da je operater s pomembno tržno močjo (OPTM) vedno reguliran strožje kot operaterji, ki takšnega statusa ne uživajo. V kolikor se ta vidik v praksi zanemari, lahko pride do

nasprotnega učinka od zelenega, t.j. upadanja infrastrukturne konkurence in posledične krepitve položaja OPTM.

V nadaljevanju predstavljamo naša stališča glede določenih vidikov skupne uporabe fizične infrastrukture ter naše predloge in pripombe na predlog Priporočila.

1. Skupna uporaba cevne kanalizacije

Agencija v Priporočilu kot enega od zaznanih primerov zapletov pri uresničevanju dostopa do obstoječe fizične infrastrukture navaja zavračanje dostopa zaradi zasedenosti cevi, pri čemer se glede na splošne pogoje imetnika infrastrukture za zasedeno smatra cev, v kateri je npr. samo en kabel. Domnevno zasedenost cevi tudi T-2 zaznava kot eno pomembnejših ovir pri dostopanju do fizične infrastrukture, kar bo podrobneje pojasnjeno v nadaljevanju;

V Vzorčni ponudbi za lokalni dostop na fiksni lokaciji Telekoma Slovenije d.d. (v nadaljevanju: vzorčna ponudba), na katero Telekom Slovenije d.d. napotuje iskalce dostopa do fizične infrastrukture, je v poglavju 5.7. *Storitev najema kabelske kanalizacije in jaškov Telekoma Slovenije* navedeno, da je pri najemu oziroma zasedanju kapacitet cevi in jaškov kabelske kanalizacije potrebno upoštevati zahtevo za zagotavljanje tehnične in razvojne rezerve. Takšna zahteva, ki je v osnovi sicer povsem razumljiva, postane za iskalce dostopa problematična v nadaljevanju poglavja 5.7., npr. v podpoglavju 5.7.2. *Pravila zasedanja cevi*, kjer Telekom Slovenije d.d. določa formulo za zasedenost posamezne cevi, ki v praksi pogosto pomeni, da je cev, ki ima tehnično gledano več kot dovolj prostora za uvlečenje dodatnih kablov, po definiciji iz formule že zasedena, prošnja za dostop pa posledično zavrjena.

Pri določanju zasedenosti cevi sta kot element formule problematična tako tehnična kot tudi razvojna rezerva. Tehnična rezerva je po vzorčni ponudbi definirana kot premer obstoječega bakrenega kabla z največjim premerom, ki se že nahaja v eni od cevi. Ob tem ni jasno, zakaj je prav premer najdebelejšega bakrenega kabla tisti, na podlagi katerega bi se morala določati tehnična rezerva. V praksi se namreč tehnologija, ki temelji na bakrenih paricah že dlje časa nadomešča z optičnimi vlakni, pri gradnji novih omrežij pa se bakreni kabli ne uporabljajo več.

Nadaljnji problem je t.i. razvojna rezerva, ki je v poglavju 5.7.1.2. definirana kot prostor v kabelski kanalizaciji, ki je potreben za realizacijo razvojnih načrtov kabelskega omrežja Telekoma Slovenije. Kot smo opozarjali že v postopku podajanja pripomb na predlog novega Zakona o elektronskih komunikacijah (ZEKom-2), trenutno veljavna zakonodaja dopušča zavrnitev prošnje za dostop na podlagi internih ter zelo splošnih načrtov razvoja omrežja. Tako Splošni akt o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture izrecno določa, da so naložbeni načrti infrastrukturnega operaterja lahko neobjavljeni ali interne narave, kar daje infrastrukturnemu operaterju dovolj manevrskega prostora, da t.i. načrte prilagodi na način, da lahko upraviči zavrnitev dostopa.

Kot dodatno oviro pri dostopanju do fizične infrastrukture vzorčna ponudba določa podrobnejša pravila glede določanja razvojne in tehnične rezerve v kabelski kanalizaciji med kabelskim jaškom in kabelskim objektom na stavbi, pri čemer razvojno rezervo predstavlja optični kabel, katerega kapaciteta (število vlaken) je enaka dvakratniku vsote stanovanjskih enot in poslovnih prostorov, tehnično rezervo pa presek najdebelejšega obstoječega bakrenega kabla, ki se nahaja v cevi. Pri posamezni stavbi se v prihodnosti ne

pričakuje povečanje števila stanovanjskih ali poslovnih enot, kar pomeni, da je tako določena razvojna rezerva povsem neutemeljena in nepotrebna. Poleg tega operaterji tehnologijo P2P nadomeščajo s tehnologijo GPON, ki preko enega vlakna omogoča povezavo do večjega števila naročnikov, kar v praksi pomeni, da se potreba po prostoru v cevi zmanjšuje.

V praksi to v večini primerov pomeni, da bo prošnja iskalca dostopa zavrnjena, saj so obstoječe kapacitete cevi kakšne, da bo upoštevanju vseh omenjenih rezerv ne omogočajo uvlečenja dodatnih kablov. Operaterju iskalcu dostopa je tako onemogočena skupna uporaba obstoječih cevi, poleg tega pa pogosto tudi ne morejo pridobiti dovoljenja lastnika zemljišča ob stavbi za ponoven prekop zemljišča. Rezultat tovrstne ureditve je ohranjanje zgolj enega ponudnika infrastrukture na lokaciji in primoranost ostalih ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev za zagotovitev storitev strankam na tej lokaciji koristiti drage veleprodajne produkte OPTM.

Agencija je v 11. točki Priporočila navedla, da so upravičeni razlogi za zavrnitev dostopa do fizične infrastrukture le tisti, ki so navedeni v 5. točki 93. člena ZEKom-1, ostali pa so neupoštevni. Ob tem posebej opozarjamo, da tudi razlogi iz citiranega člena niso vedno upoštevni, saj morajo biti te utemeljeni, razumni in pošteni, kar mora Agencija upoštevati v primeru reševanja konkretnih sporov.

2. Skupna uporaba telekomunikacijskih omaric na stavbah

Skupna uporaba telekomunikacijske omarice na objektu je v praksi problematična iz dveh razlogov. Lastniki stavb, predvsem enostanovanjskih, ne želijo postavitve dodatne TK omarice na objektu, kar pomeni, da mora operater iskalec dostopa uporabiti obstoječo omarico. Za prehod omarice vzorčna ponudba določa cene, za katere smo prepričani, da nikakor ne zadostijo standardu poštenih pogojev glede cene, ki ga v 91a. členu določa veljavni Zakon o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, 110/13, 40/14 – ZIN-B, 54/14 – odl. US, 81/15, 40/17 in 189/21 – ZDU-1M, v nadaljevanju: ZEKom-1). Na podlagi ZEKom-1 sprejet Splošni akt o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture (Uradni list RS, št. 12/18, v nadaljevanju: Splošni akt) nadalje v 5. členu določa, da je infrastrukturni operater pri določitvi cene dostopa upravičen do povračila vseh nastalih učinkovitih stroškov skupaj s primerno stopnjo donosnosti (WACC). Morebitno neučinkovitost operaterja ter podvajanje in prenašanje stroškov mora infrastrukturni operater izločiti.

V primeru prehodov preko omarice se skladno s cenikom iz vzorčne ponudbe prehod skozi omarico v primeru večstanovanjskega objekta obračuna po ceni 925,24 EUR brez DDV, v primeru enostanovanjskega objekta pa po ceni 1.046,32 EUR brez DDV, kar po naših ocenah za večkratnik presega učinkovite stroške in primerno stopnjo donosnosti naložbe in vsekakor ne ustreza pojmu poštenih in razumnih pogojev, ki jih omenja Priporočilo v X. poglavju. Za primerjavo navajamo ceno na trgu za dobavo in vgradnjo TK omarice za enostanovanjski objekt, ki znaša do 100,00 EUR.

Poleg navajanja težav pri dostopu zaradi določil internih aktov iz predhodne točke smo v tej točki želeli še posebej izpostaviti še problematiko enostransko določenih cen, ki po našem mnenju občutno presegajo razumne in poštene meje.

3. Stavbna fizična infrastruktura

V praksi prihaja do skupne uporabe stavbne fizične infrastrukture, kar pa velja samo za nadometne inštalacije, ne pa tudi podometne, saj so vse prošnje za skupno uporabo podometnih inštalacij zavrnjene. Pri presoji razlogov za zavrnitev dostopa je pomembno, da se ne razlikuje med različnimi vrstami stavbne fizične infrastrukture, ampak se v vseh primerih preveri, ali obstaja razpoložljiv prostor, ter se dostop pod poštenimi in razumnimi pogoji tudi odobri.

4. Služnostne pogodbe oziroma sporazumi z lastniki zemljišč

V poglavju IX. predloga Priporočila Agencija priporoča, da imetnik infrastrukture, ki ima z lastniki zemljišč sklenjene služnostne pogodbe, prosilcu omogoči pridobitev kopij teh pogodb. Menimo, da je navedena določba neustrezna, saj poleg določil o skupni uporabi pogodbe vsebujejo tudi druge podatke, ki presegajo namen posredovanja, npr. poslovne skrivnosti, osebne podatke ali druge občutljive podatke.

Ob tem potrjujemo ugotovitvi Agencije, da v primerih skupne uporabe fizične infrastrukture dostop do infrastrukture v nobenem primeru ne sme biti pogojen s sklenitvijo dodatnih sporazumov med prosilcem in lastnikom zemljišča. Pri tem gre za razmerje med lastnikom nepremičnine in iskalcem dostopa, ki ga morata urediti sama.

5. Priprava vzorčne ponudbe za dostop do infrastrukture

V zvezi s predlogom Agencije, da imetniki infrastrukture pripravijo pogoje za najem svoje infrastrukture (v obliki vzorčne ponudbe), menimo, da bi priprava vzorčne ponudbe pomenila zgolj dodatno obveznost, ki ne bo odpravila ovir, ki se pojavljajo pri dostopu do infrastrukture v praksi. Navsezadnje ni pomembno, ali v konkretnem sporu Agencija presoja razloge za zavrnitev dostopa, ki temeljijo na vzorčni ponudbi ali na morebitnih drugih podlagah. V vsakem primeru na pogoje zavrnitve ni vezana, ampak upravičenost le teh presoja na podlagi zakonskih standardov. Tudi sicer vzorčna ponudba ne more zajeti vseh različnih okoliščin, na podlagi katerih se prošnje za dostop med seboj razlikujejo, posledično pa konkretne zahteve imetnika infrastrukture ne morejo biti povsod enake.

Ob zaključku tega dopisa želimo ponovno poudariti, da podpiramo prizadevanja Agencije za ureditev področja skupne uporabe fizične infrastrukture na način, da bo ta v največji možni meri odražala uravnoteženje interesov lastnika infrastrukture in iskalca dostopa, ter posledično krepila infrastrukturno konkurenco na trgu. Zgoraj izpostavljene primere neustreznih praks ocenjujemo kot ključne ovire za učinkovito zagotavljanje dostopa do fizične infrastrukture in menimo, da bodo pozitivni premiki na tem področju mogoči zgolj in samo v primeru, če bodo izpostavljena vprašanja ustrezno naslovljena. K dosegu tega cilja bo lahko v določeni meri prispeval tudi sprejem Priporočila, kateremu pa bo morala slediti tudi odločna aktivnost na strani Agencije pri obravnavi konkretnih primerov oziroma medoperaterskih sporov glede dostopa do fizične infrastrukture. Ob tem velja dodati, da je predpogoj za skupno uporabo fizične infrastrukture gradnja le-te na način, ki skupno

uporabo sploh omogoča. V družbi T-2 d.o.o. pričakujemo, da bo Agencija okrepila svoja prizadevanja tudi na tem področju.

S spoštovanjem

Mag. Jure Valjavec,
predsednik poslovodstva

T-2 d.o.o.
Verovškova ul. 64a
1000 Ljubljana